

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 2 maj 2012*

”Immaterialrätt — Direktiv 91/250/EEG — Rättsligt skydd för datorprogram — Artiklarna 1.2 och 5.3 — Skyddets omfattning — Direkt skapande eller skapande som sker genom ett annat förfarande — Datorprogram som skyddas av upphovsrätten — Ett andra program återskapar ett första programs funktioner utan tillgång till det första programmets källkod — Dekompilering av objekt-koden till det första datorprogrammet — Direktiv 2001/29/EG — Upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället — Artikel 2 a — Användarhandledning till ett datorprogram — Återgivning i ett annat datorprogram — Upphovsrättsintrång — Villkor — Uttryck för användarhandledningens upphovsmans egen intellektuella skapelse”

I mål C-406/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Förenade kungariket) genom beslut av den 2 augusti 2010, som inkom till domstolen den 11 augusti 2010, i målet

SAS Institute Inc.

mot

World Programming Ltd,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Prechal samt domarna R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, G. Arestis (referent), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, M. Berger och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 21 september 2011,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- SAS Institute Inc., genom H.J. Carr, QC, samt M. Hicks och J. Irvine, barristers,
- World Programming Ltd, genom M. Howe, QC, R. Onslow och I. Jamal, barristers, befullmäktigade genom A. Carter-Silk, solicitor,
- Spaniens regering, genom N. Díaz Abad, i egenskap av ombud,
- Finlands regering, genom H. Leppo, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: engelska.

— Förenade kungarikets regering, genom L. Seeboruth och C. Murrell, båda i egenskap av ombud, biträdda av S. Malynicz, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom J. Samnadda, i egenskap av ombud,

och efter att den 29 november 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.2 och 5.3 i rådets direktiv 91/250/EEG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram (EGT L 122, s. 42; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 111) och av artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan SAS Institute Inc. (nedan kallat SAS Institute) och World Programming Ltd (nedan kallat WPL), i vilket SAS Institute väckt talan angående intrång i upphovsrätten till de datorprogram och användarhandledningar som är knutna till SAS databassystem.

Tillämpliga bestämmelser

Det internationella regelverket

- 3 Artikel 2.1 i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 9 september 1886 (reviderad i Paris den 24 juli 1971), i dess ändrade lydelse av den 28 september 1979 (nedan kallad Bernkonventionen), har följande lydelse:

”Uttrycket ’litterära och konstnärliga verk’ innefattar alla alster på det litterära ... området, oavsett på vilket sätt och i vilken form de kommit till uttryck ... .”

- 4 I artikel 9 i avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (nedan kallat Trips-avtalet), som återfinns i bilaga 1 C till Marrakech-avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, vilket godkändes genom rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående, på Europeiska gemenskapens vägnar – vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet – av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986–1994) (EGT L 336, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 38, s. 3), anges följande:

”1. Medlemmarna skall följa bestämmelserna i artiklarna 1–21 i [Bernkonventionen] och dess bilaga. ...

2. Upphovsrättsligt skydd skall utsträckas till uttryck, men inte till idéer, förfaranden, metoder för handhavande eller matematiska begrepp som sådana.”

- 5 I artikel 10.1 i Trips-avtalet anges följande:

”Datorprogram i form av källkod eller objektкод skall åtnjuta skydd som litterärt verk enligt [Bernkonventionen]”

- 6 Artikel 2 i WIPO:s (Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten) fördrag om upphovsrätt, vilket antogs i Genève den 20 december 1996, som vad gäller Europeiska unionen trädde i kraft den 14 mars 2010 (EUT L 32, s. 1), har följande lydelse:

”Det upphovsrättsliga skyddet omfattar uttryck men inte idéer, förfaranden, tillvägagångssätt eller matematiska begrepp som sådana.”

7 I artikel 4 i WIPO:s fördrag anges följande:

”Datorprogram skyddas som sådant litterärt verk som avses i artikel 2 i Bernkonventionen. Detta skydd gäller datorprogram oavsett på vilket sätt och i vilken form de kommer till uttryck.”

Unionslagstiftningen

Direktiv 91/250

8 I tredje, sjunde, åttonde, fjortonde, femtonde, sjuttonde, artonde, tjugoförsta och tjugotredje skälen i direktiv 91/250 anges följande:

”[3] Datorprogram spelar en allt mer betydelsefull roll inom en lång rad industrier och följaktligen kan datorprogramteknologi anses vara av grundläggande betydelse för gemenskapens industriella utveckling.

...

[7] I detta direktiv avses med termen datorprogram alla former av program, inbegripet sådana som är införlivade med hårdvara. Termen innefattar även förberedande designarbete som leder till utvecklingen av ett datorprogram, under förutsättning att det förberedande arbetet är av sådan art att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede.

[8] De bedömningsgrunder som skall tillämpas för att fastställa om ett datorprogram är ett originalverk eller inte, bör inte omfatta provningar avseende programmets kvalitativa eller estetiska egenskaper.

...

[14] I överensstämmelse med denna upphovsrättsliga princip är logik, algoritmer och programmeringsspråk till den del som de innefattar idéer och principer, inte skyddade enligt detta direktiv.

[15] I enlighet med medlemsstaternas lagstiftning och rättspraxis samt de internationella upphovsrättskonventionerna bör dessa idéers och principers uttrycksform vara upphovsrättsligt skyddad.

...

[17] Upphovsmannens ensamrätt att förhindra otillåten återgivning av sitt verk bör begränsas när det gäller datorprogram så att den inte omfattar den tekniska återgivning som krävs för att den som på laglig väg förvärvat programmet skall kunna använda det. Detta betyder att handlingar som laddning, körning och rättelse, som är nödvändiga vid användningen av ett program som är lagligen förvärvat, inte får förbjudas genom avtal. Vid avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser får, även då en programkopia har sålts, varje annan åtgärd som krävs för användandet av en programkopia utföras i överensstämmelse med programmets avsedda användning av den som på laglig väg förvärvat kopian.

[18] En person som har rätt att använda ett datorprogram bör inte hindras att utföra sådana åtgärder som krävs för att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion, under förutsättning att dessa åtgärder inte gör intrång i upphovsrätten till programmet.

...

[21] Därför bör endast under dessa omständigheter åtgärderna återgivning och översättning anses vara rättsenliga och i överensstämmelse med god sed, förutsatt att de utförs av eller för en person som har rätt att använda en kopia av programmet. Rättsinnehavarens tillstånd krävs därmed inte.

...

[23] Detta undantag i upphovsmannens ensamrätt får inte användas på ett sätt som skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller som står i konflikt med ett normalt utnyttjande av programmet.”

9 Under rubriken ”Skyddsobjekt” anges i artikel 1 i direktiv 91/250 följande:

”1. I enlighet med bestämmelserna i detta direktiv skall medlemsstaterna ge datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. I detta direktiv omfattar termen datorprogram dessas förberedande designmaterial.

2. Skydd enligt detta direktiv skall gälla ett datorprogramms alla uttrycksformer. Idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram, även de som ligger bakom dess gränssnitt, är inte upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.

3. Ett datorprogram skall skyddas om det är originellt i den meningen att det är upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Inga andra bedömningsgrunder skall tillämpas vid fastställandet av om det skall komma i åtnjutande av skydd.”

10 I artikel 4 a och b i direktiv 91/250, som har rubriken ”De särskilda ensamrätterna”, anges följande.

”Om inte annat följer av artikel 5 och 6 skall rättsinnehavarens ensamrätt enligt artikel 2 innefatta rätten att utföra eller ge tillstånd till följande:

a) Varaktig eller tillfällig, delvis eller fullständig återgivning av ett datorprogram på vilket sätt och i vilken form som helst. I den mån som laddning, visning, körning, överföring eller lagring av det berörda datorprogrammet nödvändiggör sådan återgivning av ett datorprogram krävs rättsinnehavarens tillstånd.

b) Översättning, anpassning, sammanställning och varje annan ändring av ett datorprogram samt återgivning av därav följande resultat, dock utan att inskränka de rättigheter som tillhör den person som ändrar programmet.”

11 I artikel 5 i direktiv 91/250 anges undantag från ensamrätterna enligt följande:

”1. I avsaknad av särskilda avtalsbestämmelser skall de i artikel 4 a och b angivna åtgärderna inte kräva rättsinnehavarens tillstånd, om de krävs för att den som lagligen förvärvat datorprogrammet skall kunna använda programmet i överensstämmelse med dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

...

3. Den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram skall utan rättsinnehavarens tillstånd ha rätt att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.”

12 Artikel 6 i direktiv 91/250 handlar om dekompilering och har följande lydelse:

”1. Rättsinnehavarens tillstånd skall inte krävas när återgivning av koden eller översättning av kodens form enligt artikel 4 a och b är oundgänglig för att erhålla den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmågan mellan ett självständigt skapat datorprogram och andra program, under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

a) Åtgärderna utförs av licenstagaren eller av annan person som har rätt att använda en kopia av programmet, eller för deras räkning av en person som har rätt därtill.

- b) Den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmågan, har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i punkt a angivna personerna.
- c) Åtgärderna är begränsade till att gälla de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå samverkansförmågan.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte medge att den information som erhållits

- a) används för andra ändamål än att uppnå det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga,
- b) överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för det självständigt skapade datorprogrammets samverkansförmåga, eller
- c) används för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i väsentliga delar liknar det berörda programmens uttrycksform, eller används för andra åtgärder som medför intrång i upphovsrätten.

3. I överensstämmelse med bestämmelserna i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk får bestämmelserna i denna artikel inte tolkas så att de tillämpas på sätt som otillbörligt skadar rättsinnehavarens legitima intressen eller står i konflikt med ett normalt utnyttjande av datorprogrammet.”

- 13 Enligt artikel 9 i direktiv 91/250 ska bestämmelserna i direktivet inte påverka tillämpningen av andra rättsliga bestämmelser såsom bestämmelser om patenträtt, varumärken, otillbörlig konkurrens, yrkeshemligheter, skydd för halvledarprodukter eller avtalsrätt. Varje avtalsbestämmelse som strider mot artikel 6 eller mot de i artikel 5.2 och 5.3 angivna undantagen ska vara ogiltig.

Direktiv 2001/29

- 14 Enligt skäl 20 i direktiv 2001/29 bygger direktivet på de principer och regler som redan fastlagts genom de direktiv som nu är i kraft på området, bland annat direktiv 91/250. Direktivet utvecklar och sätter in dessa principer och regler i ett sammanhang, nämligen i informationssamhället.

- 15 I artikel 1 i direktiv 2001/29 anges följande:

”1. Detta direktiv avser det rättsliga skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter inom den inre marknaden, med särskild tonvikt på informationssamhället.

2. Med undantag av de fall som anges i artikel 11 skall detta direktiv inte på något sätt påverka befintliga gemenskapsbestämmelser om

- a) det rättsliga skyddet för datorprogram,

...”

- 16 I artikel 2 a i direktiv 2001/29 anges följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis:

- a) för upphovsmän: av deras verk, ...”

Den nationella lagstiftningen

- 17 Direktiven 91/250 och 2001/29 har införlivats med den nationella rättsordningen genom 1988 års lag om upphovsrätt, mönster och patent (Copyright, Designs and Patents Act 1988), efter de ändringar som gjorts genom 1992 års förordning om upphovsrätt (datorprogram) (Copyright (Computer Programs) Regulations 1992) och 2003 års förordning om upphovsrätt och närstående rättigheter (Copyright and Related Rights Regulations 2003) (nedan kallad 1988 års lag).
- 18 I section 1.1 a i 1988 års lag föreskrivs att upphovsrätt är en rätt till egendom som föreligger för originella litterära, sceniska, musikaliska eller konstnärliga verk. Av section 3.1 a–d i lagen framgår att med "litterärt verk" avses varje skrivet, talat eller sjunget verk, som inte är ett sceniskt eller musikaliskt verk, bland annat förteckningar eller sammanställningar som inte är databaser, datorprogram, förberedande designmaterial för datorprogram, och databaser.
- 19 I section 16.1 a i 1988 års lag föreskrivs att upphovsrättsinnehavaren har ensamrätt att kopiera verket.
- 20 Av section 16.3 a och b i 1988 års lag framgår att upphovsrättens begränsningar av vilka handlingar som får företas gäller verket i dess helhet eller en väsentlig del av verket, direkt eller indirekt.
- 21 Enligt section 17.2 i 1988 års lag innebär kopiering av litterära, sceniska, musikaliska eller konstnärliga verk återgivning av verket i alla former. Detta innefattar all elektronisk lagring av verket oavsett medium.
- 22 I section 50BA.1 i 1988 års lag anges att den person som har rätt att använda en kopia av ett datorprogram ska ha rätt att, utan rättsinnehavarens tillstånd, iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utvärdera de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra. I section 50BA.2 i lagen anges att när en handling är tillåten enligt section 50BA.1 saknar det betydelse huruvida det föreligger ett avtalsvillkor vars syfte är att förbjuda eller begränsa handlingen.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 23 SAS Institute är ett bolag som utvecklar analytisk mjukvara. Bolaget har under 35 år utvecklat en integrerad grupp av datorprogram (nedan kallat SAS-systemet) som gör att användare kan utföra ett stort antal olika databehandlingsuppgifter och analytiska uppgifter, särskilt statistisk analys. Huvudkomponenten i SAS-systemet är Base SAS, som gör att användare kan skriva och köra sina egna tillämpningsprogram (även kallade skript) för att anpassa SAS-systemet för behandling av användarens data. Dessa skript skrivs i SAS-systemets eget programspråk (nedan kallat SAS-språket).
- 24 WPL gjorde bedömningen att det skulle finnas en efterfrågan av alternativa program som skulle kunna köra tillämpningsprogram skrivna i SAS-språket. WPL utvecklade därför "World Programming System", som utformades för att efterlikna SAS-komponenternas funktion så mycket som möjligt, på så sätt att samma "input" [indata] (bortsett från vissa mindre viktiga undantag) skulle medföra samma "output" [utdata]. Detta gjorde det möjligt för SAS-systemets användare att i World Programming System köra de skript som de utvecklat för att användas tillsammans med SAS-systemet.
- 25 High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, har angett att det inte har visats att WPL, för att göra detta, hade tillgång till SAS-komponenternas källkod, att det hade kopierat någon del av källkodens text eller hade kopierat någon del av den strukturella utformningen av källkoden.
- 26 Den nationella domstolen har även påpekat att två tidigare instanser i andra mål funnit att den omständigheten att en konkurrent till rättighetshavaren studerar hur ett program fungerar och sedan skriver ett eget program för att efterlikna dessa funktioner inte utgör en överträdelse av upphovsrätten till ett datorprograms källkod.

- 27 SAS Institute, som ifrågasatte detta synsätt, överklagade till High Court of Justice (England & Wales) Chancery division. SAS Institute åberopade gentemot WPL i huvudsak följande grunder:
- WPL har vid utvecklingen av World Programming System kopierat handledningarna till SAS-systemet vilka utges av SAS Institute, och har därigenom gjort intrång i upphovsrätten till dessa handledningar.
  - Genom att göra detta har WPL indirekt kopierat datorprogram som innefattar SAS-komponenterna och, därigenom, gjort intrång i SAS Institutes upphovsrätt till dessa komponenter.
  - WPL har använt en version av SAS-systemet benämnd "Learning Edition" i strid med dess licensvillkor och begick därigenom ett avtalsbrott samt gjorde intrång i upphovsrätten till nämnda version.
  - WPL gjorde intrång i upphovsrätten till handledningarna till SAS-systemet genom att skapa sin egen handledning.
- 28 Mot denna bakgrund beslutade High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) I de fall ett datorprogram (nedan kallat det första programmet) är upphovsrättsskyddat som ett litterärt verk, ska artikel 1.2 [i direktiv 91/250] tolkas så, att det inte är ett intrång i upphovsrätten till det första programmet om en konkurrent till rättsinnehavaren, utan tillgång till det första programmets källkod, antingen direkt eller genom en sådan process som dekompilering av objekt-koden, skapar ett annat datorprogram (nedan kallat det andra programmet) som efterliknar funktionerna i det första programmet?
  - 2) Påverkas svaret på fråga 1 av någon av följande omständigheter:
    - a) beskaffenheten och/eller omfattningen av det första programmets funktioner,
    - b) beskaffenheten och/eller omfattningen av den skicklighet, det omdöme och det arbete som det första programmets upphovsman har använt för att utforma det första programmets funktioner,
    - c) hur detaljerat det första programmets funktioner har återgivits i det andra programmet, eller
    - d) huruvida det första programmets källkod återges i det andra programmets källkod i en utsträckning som går utöver vad som är absolut nödvändigt för att kunna skapa samma funktioner som i det första programmet?
  - 3) I de fall det första programmet tolkar och exekverar tillämpningsprogram som skrivits av det första programmets användare i ett programspråk som utformats av det första programmets upphovsman vilket omfattar nyckelord som utformats eller valts ut av det första programmets upphovsman och en syntax som utformats av det första programmets upphovsman, ska artikel 1.2 [i direktiv 91/250] tolkas så, att det inte utgör en kränkning av upphovsrätten till det första programmet om det andra programmet har skrivits för att tolka och exekvera sådana tillämpningsprogram genom användning av samma nyckelord och samma syntax?
  - 4) I de fall det första programmet kan läsa datafiler i ett särskilt format som utformats av det första programmets upphovsman, och även kan skriva till sådana datafiler ska artikel 1.2 [i direktiv 91/250] tolkas så, att det inte utgör ett intrång i upphovsrätten till det första programmet om det andra programmet har skrivits för att kunna läsa från och skriva till filer i samma format?
  - 5) Påverkas svaret på fråga [1, 3 och 4] av den omständigheten att [det andra] programmets upphovsman skapade detta program genom att

- a) iaktta, undersöka och prova det första programmets funktioner,
  - b) läsa en handledning som har skapats och utgetts av det första programmets upphovsman i vilken det första programmets funktioner beskrivs (nedan kallad handledningen), eller
  - c) göra både a och b?
- 6) I de fall en person enligt licens har rätt att använda en kopia av det första programmet, ska artikel 5.3 [i direktiv 91/250] tolkas så, att licensinnehavaren utan rättshavarens tillstånd har rätt att ladda, visa, köra, överföra och lagra programmet för att kunna iaktta, undersöka eller prova det första programmets funktioner i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, om licensen tillåter laddning, visning, körning, överföring och lagring av det första programmet när det används för det särskilda syfte som licensen tillåter, men handlingarna för att iaktta, undersöka och prova det första programmet går utöver de syften som tillåts enligt licensen?
- 7) Ska artikel 5.3 [i direktiv 91/250] tolkas så, att handlingarna att iaktta, undersöka och prova det första programmets funktioner ska anses utföras i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom det första programmets olika detaljer när de utförs:
- a) för att förstå hur det första programmet fungerar, särskilt vad avser detaljer som inte beskrivs i handledningen, i syfte att utforma det andra programmet på det sätt som anges ovan i fråga 1 ...,
  - b) för att förstå hur det första programmet tolkar och utför anvisningar som skrivits i det programspråk som det tolkar och utför (se ovan i fråga 3 ...),
  - c) för att utröna vilka filformat det första programmet kan skriva till eller läsa från (se ovan i fråga 4 ...),
  - d) för att jämföra det andra programmets kapacitet med det första programmets kapacitet i syfte att undersöka anledningarna till att det föreligger en skillnad i kapaciteten och förbättra det andra programmets kapacitet,
  - e) för att parallellt testa det första och det andra programmet i syfte att jämföra deras output vid utvecklingen av det andra programmet, i synnerhet genom att köra samma testskript i både det första och det andra programmet,
  - f) för att utröna logfilens output i det första programmet i syfte att skapa en logfil som är identisk eller liknande,
  - g) för att förmå det första programmet att mata ut data (i förevarande fall uppgifter genom vilka postnummer matchas med delstaterna i USA) i syfte att förvissa sig om huruvida denna output överensstämmer med officiella databaser och, om den inte överensstämmer, programmera det andra programmet så att det svarar på samma sätt som det första programmet på samma input.
- 8) I de fall handledningen är upphovsrättsskyddad som ett litterärt verk, ska artikel 2 a [i direktiv 2001/29] tolkas så, att det är ett intrång i upphovsrätten till handledningen om det andra programmets upphovsman i det andra programmet återger, eller återger en väsentlig del av, något av följande element som beskrivs i handledningen:
- a) urvalet av de statistiska beräkningar som införlivats i det första programmet,

- b) de matematiska formler som används i handledningen för att beskriva dessa beräkningar,
  - c) de särskilda kommandon eller kombinationer av kommandon varigenom dessa beräkningar kan igångsättas,
  - d) alternativen som det första programmets upphovsman har tillhandahållit avseende olika kommandon,
  - e) de nyckelord och den syntax som stöds av det första programmet,
  - f) de standardvärden som det första programmets upphovsman har valt att använda ifall ett visst kommando eller alternativ inte anges av användaren, eller
  - g) antalet upprepningar det första programmet utför under vissa omständigheter?
- 9) Ska artikel 2 a [i direktiv 2001/29] tolkas så, att det är ett intrång i upphovsrätten till handledningen om det andra programmets upphovsman i handledningen för det andra programmet återger, eller återger en väsentlig del av, de nyckelord och den syntax som stöds av det första programmet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första–femte frågan

- 29 Den nationella domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 i direktiv 91/250 ska tolkas så, att ett datorprogramms funktioner liksom det programspråk och det filformat som används i ett datorprogram för att utnyttja vissa av programmets funktioner utgör en uttrycksform för detta program och, därmed, kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd för datorprogram i den mening som avses i detta direktiv.
- 30 Enligt artikel 1.1 i direktiv 91/250 har datorprogram upphovsrättsligt skydd som litterära verk enligt Bernkonventionen.
- 31 Enligt denna artikels andra punkt gäller detta skydd ett datorprogramms alla uttrycksformer. Det anges dock att idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram, även de som ligger bakom dess gränssnitt, inte är upphovsrättsligt skyddade enligt direktivet.
- 32 I fjortonde skälet i direktiv 91/250 bekräftas i detta hänseende att i överensstämmelse med den upphovsrättsliga principen att det bara är ett datorprogramms uttrycksform som är upphovsrättsligt skyddad är logik, algoritmer och programmeringsspråk, till den del som de innefattar idéer och principer, inte skyddade enligt direktivet. Av femtonde skälet i samma direktiv framgår att i enlighet med medlemsstaternas lagstiftning och rättspraxis samt de internationella upphovsrättskonventionerna bör endast dessa idéers och principers uttrycksform vara upphovsrättsligt skyddad.
- 33 Vad gäller den internationella rätten anges såväl i artikel 2 i WIPO:s fördrag om upphovsrätt som i artikel 9.2 i Trips-avtalet att det upphovsrättsliga skyddet omfattar uttryck men inte idéer, förfaranden, tillvägagångssätt eller matematiska begrepp som sådana.
- 34 I artikel 10.1 i Trips-avtalet anges att datorprogram i form av källkod eller objektкод ska åtnjuta skydd som litterärt verk enligt Bernkonventionen.
- 35 Domstolen har, i en dom som meddelats efter det att begäran om förhandsavgörande i förvarande mål lämnades in, tolkat artikel 1.2 i direktiv 91/250 så, att skyddsobjektet enligt detta direktiv är ett datorprogramms alla uttrycksformer som möjliggör att det kan mångfaldigas i olika datorspråk, såsom källkod och objektкод (dom av den 22 december 2010 i mål C-393/09, *Bezpečnostní softwarová asociace*, REU 2010, s. I-13971, punkt 35).

- 36 Enligt andra meningen i sjunde skälet i direktiv 91/250 omfattar termen "datorprogram" även förberedande designarbete som leder till utvecklingen av ett datorprogram, under förutsättning att det förberedande arbetet är av sådan art att det kan resultera i ett datorprogram i ett senare skede.
- 37 Således omfattar skyddsobjektet för direktiv 91/250 ett datorprograms uttrycksformer liksom det förberedande designarbete som kan resultera i antingen att ett program mångfaldigas eller att ett sådant program skapas i ett senare skede (domen i det ovannämnda målet *Bezpečnostní softwarová asociace*, punkt 37).
- 38 Domstolen drog av detta slutsatsen att ett datorprograms källkod och objektкод utgör uttrycksformer för ett datorprogram, vilka således ska åtnjuta upphovsrättsligt skydd för datorprogram med stöd av artikel 1.2 i direktiv 91/250. Vad gällde det grafiska användargränssnittet fann domstolen däremot att ett sådant användargränssnitt inte möjliggör ett mångfaldigande av datorprogrammet, utan det utgör helt enkelt en del av programmet med vars hjälp användarna utnyttjar dess funktioner (domen i det ovannämnda målet *Bezpečnostní softwarová asociace*, punkterna 34 och 41).
- 39 Mot bakgrund av dessa slutsatser finner domstolen att, vad gäller de av ett datorprograms delar som första–femte frågan gäller, varken ett programs funktion eller det programspråk och det filformat som används i ett datorprogram för att utnyttja vissa av programmets funktioner utgör en uttrycksform för detta program, i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 91/250.
- 40 Om ett datorprograms funktion i sig kunde skyddas vore detta nämligen, som generaladvokaten påpekat i punkt 57 i sitt förslag till avgörande, detsamma som att ge möjlighet att monopolisera idéer, till nackdel för den tekniska och industriella utvecklingen.
- 41 Dessutom anges i punkt 3.7 i motiveringen till förslaget till direktiv 91/250 (KOM(88) 816) att det upphovsrättsliga skyddet av datorprogram har som främsta fördel att det endast omfattar verkets individuella uttryck och därmed ger det eftersträlvade utrymmet för andra uphovsmän att skapa liknande eller till och med identiska program, under förutsättning att de inte kopierar.
- 42 Vad gäller det programspråk och det filformat som används i ett datorprogram för att tolka och exekvera tillämpningsprogram som skrivits av det första programmets användare och för att läsa och skriva data från och till datafiler i ett särskilt format, utgör dessa delar av detta program med hjälp av vilka användarna utnyttjar vissa av nämnda programs funktioner.
- 43 Det ska i detta sammanhang preciseras att om en tredje part skaffar sig tillgång till den del av källkoden eller objektkoden som avser ett programspråk eller filformat som används i ett datorprogram, och vederbörande med hjälp av denna kod skapar liknande delar i sitt eget datorprogram, kan detta utgöra en delvis återgivning i den mening som avses i artikel 4 a i direktiv 91/250.
- 44 Av beslutet om hänskjutande framgår dock att WPL varken hade tillgång till SAS-komponenternas källkod eller att det dekompileerade programmet. Genom att iaktta, undersöka och prova funktionerna i SAS Institutes program har WPL återgett funktionerna i detsamma genom att använda samma programspråk och samma filformat.
- 45 Det bör vidare påpekas att konstaterandet i punkt 39 i denna dom inte påverkar möjligheten att SAS-språket och SAS Institutes filformat kan vara upphovsrättsligt skyddade i egenskap av verk, med stöd av direktiv 2001/29, om de är uphovsmannens egen intellektuella skapelse (se domen i det ovannämnda målet *Bezpečnostní softwarová asociace*, punkterna 44–46).
- 46 Mot denna bakgrund ska den första–femte frågan besvaras enligt följande: Artikel 1.2 i direktiv 91/250 ska tolkas så, att varken ett programs funktion eller det programspråk och det filformat som används i ett datorprogram för att utnyttja vissa av dess funktioner utgör en uttrycksform för detta program, och de kan därför inte på denna grund åtnjuta upphovsrättsligt skydd i den mening som avses i detta direktiv.

Den sjätte och den sjunde frågan

- 47 Den nationella domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i direktiv 91/250 ska tolkas så, att en person som erhållit ett exemplar av ett datorprogram under licens har rätt att, utan rättsinnehavarens tillstånd, iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, när denne utför operationer som omfattas av denna licens, i ett syfte som går utanför de ramar som definieras av licensen.
- 48 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att WPL lagligen köpte exemplar av studieupplagan av SAS Institutes program. Dessa tillhandahölls genom en "click-through"-licens som innebar att kunden måste acceptera licensvillkoren innan denne fick tillgång till programvaran. Licensvillkoren begränsar licensen till icke-produktionsinriktad användning. Enligt den nationella domstolen har WPL använt de olika exemplaren av SAS Institutes program för att genomföra operationer som gått utanför vad som omfattas av den aktuella licensen. Samtliga av dessa handlingar utsluts av licensvillkoren för studieupplagan i den mening domstolen uppfattar dem.
- 49 Den nationella domstolen önskar således få svar på frågan huruvida syftet med att undersöka eller iaktta ett programs funktion har betydelse för licenstagarens möjlighet att åberopa undantaget i artikel 5.3 i direktiv 91/250.
- 50 Mot bakgrund av denna bestämmelses ordalydelse kan det konstateras att licenstagaren har rätt att iaktta, undersöka eller prova ett datorprograms funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer.
- 51 Artikel 5.3 i direktiv 91/250 syftar till att säkerställa att upphovsrättsinnehavaren inte genom ett licensavtal kan skydda de idéer och principer som ligger bakom ett datorprograms olika detaljer.
- 52 Denna bestämmelse följer således den grundprincip som anges i artikel 1.2 i direktiv 91/250 att skydd enligt detta direktiv ska gälla ett datorprograms alla uttrycksformer, och att idéer och principer som ligger bakom de olika detaljerna i ett datorprogram inte är upphovsrättsligt skyddade enligt detta direktiv.
- 53 I artikel 9.1 i direktiv 91/250 anges dessutom att varje avtalsbestämmelse som strider mot de i artikel 5.2 och 5.3 i direktivet angivna undantagen ska vara ogiltig.
- 54 Enligt nämnda artikel 5.3 har vidare licenstagaren rätt att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, under förutsättning att detta sker vid sådan laddning, visning, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.
- 55 Följaktligen får dessa idéer och principer utrönas vid utförandet av handlingar som är godkända enligt licensen.
- 56 Dessutom anges det i artonde skälet i direktiv 91/250 att en person som har rätt att använda ett datorprogram inte får hindras att utföra sådana åtgärder som krävs för att iaktta, undersöka eller prova programmets funktion, under förutsättning att dessa åtgärder inte gör intrång i upphovsrätten till programmet.
- 57 Som generaladvokaten har påpekat i punkt 95 i sitt förslag till avgörande handlar det i detta fall om sådana handlingar som avses i artikel 4 a och b i direktiv 91/250 som definierar rättsinnehavarens ensamrätt att utföra och ge tillstånd till åtgärder, och i artikel 5.1 i samma direktiv, angående åtgärder som krävs för att den som lagligen förvärvat datorprogrammet ska kunna använda programmet i överensstämmelse med dess avsedda ändamål, inbegripet rättelse av fel.
- 58 I sistnämnda hänseende anges det i sjuttonde skälet i direktiv 91/250 att handlingar som laddning och körning som är nödvändiga vid en sådan användning inte får förbjudas genom avtal.

- 59 Upphovsrättsinnehavaren till ett datorprogram kan följaktligen inte med åberopande av licensavtalet hindra att en person som förvärvat en sådan licens uttröner de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, när denne utför sådana åtgärder som han har rätt att utföra enligt licensavtalet, samt sådana handlingar som laddning och körning som är nödvändiga vid användningen av ett program, och under förutsättning att denne inte gör intrång i upphovsrättsinnehavarens ensamrätt till programmet.
- 60 Vad gäller det sistnämnda villkoret anges i artikel 6.2 c i direktiv 91/250 avseende dekompilering att bestämmelserna inte ska medge att den information som därigenom erhållits används för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i väsentliga delar liknar det berörda programmets uttrycksform, eller används för andra åtgärder som medför intrång i upphovsrätten.
- 61 Det kan således inte vara fråga om intrång i upphovsrätten till ett datorprogram när, som i förevarande fall, den som lagligen förvärvat licensen inte har haft tillgång till källkoden till det program licensen avser, utan endast har iakttagit, undersökt och provat detta program i syfte att återskapa dess funktioner i ett annat program.
- 62 Mot denna bakgrund ska den sjätte och den sjunde frågan besvaras enligt följande: Artikel 5.3 i direktiv 91/250 ska tolkas så, att en person som erhållit ett exemplar av ett datorprogram under licens har rätt att utan rättsinnehavarens tillstånd iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att uttröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, när denne utför sådana åtgärder som han har rätt att utföra enligt licensavtalet, samt sådana handlingar som laddning och körning som är nödvändiga vid användningen av ett program, och under förutsättning att denne inte gör intrång i upphovsrättsinnehavarens ensamrätt till programmet.

Den åttonde och den nionde frågan

- 63 Den nationella domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artikel 2 a i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att återgivningen i ett datorprogram eller i en användarhandledning till detta program, av vissa detaljer som beskrivs i ett annat datorprogram användarhandledning, som är upphovsrättsligt skyddad, utgör ett intrång i upphovsrätten till sistnämnda handledning.
- 64 Det framgår av beslutet om hänskjutande att användarhandledningen till SAS Institutes program är ett litterärt verk som ska åtnjuta sådant skydd som avses i direktiv 2001/29.
- 65 Domstolen har sedan tidigare slagit fast att de olika delarna av ett verk åtnjuter skydd enligt artikel 2 a i direktiv 2001/29 förutsatt att de innehåller vissa av de element som ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse (dom av den 16 juli 2009 i mål C-5/08, Infopaq International, REG 2009, s. I-6569, punkt 39).
- 66 Nyckelorden, syntaxen, kommandona och kombinationerna av kommandon, alternativen, standardvärdena liksom upprepningarna utgörs i förevarande fall av ord, siffror eller matematiska begrepp som när de betraktas separat inte i sig utgör en intellektuell skapelse från programmets upphovsmans sida.
- 67 Det är endast genom valet, dispositionen och kombinationen av dessa ord, siffror eller matematiska begrepp som upphovsmannen kan ge uttryck för sin kreativitet på ett originellt sätt och som denne ges möjlighet att nå ett resultat (användarhandledningen till datorprogrammet) som utgör en intellektuell skapelse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Infopaq International, punkt 45).
- 68 Det ankommer på den nationella domstolen att undersöka huruvida återgivande av nämnda element utgör ett återgivande av uttryck för det i det nationella målet aktuella datorprogrammets upphovsmans egen intellektuella skapelse.

- 69 I detta sammanhang ska, vad gäller direktiv 2001/29, undersökningen av återgivandet av dessa element i en användarhandledning till ett datorprogram vara densamma, oavsett om det rör sig om skapandet av ett annat program eller om skapandet av en användarhandledning till sistnämnda program.
- 70 Mot bakgrund av ovanstående ska den sjätte och den sjunde frågan besvaras enligt följande: Artikel 2 a i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att återgivningen i ett datorprogram eller i en användarhandledning till detta program, av vissa detaljer som beskrivs i ett annat datorprograms användarhandledning, som är upphovsrättsligt skyddad, kan utgöra ett intrång i upphovsrätten till sistnämnda handledning såvida, vilket det ankommer på den nationella domstolen att undersöka, detta återgivande utgör ett uttryck för den upphovsrättsligt skyddade användarhandledningens upphovsmans egen intellektuella skapelse.

Rättegångskostnader

- 71 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 1.2 i rådets direktiv 91/250/EEG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram ska tolkas så, att varken ett programs funktion eller det programspråk och det filformat som används i ett datorprogram för att utnyttja vissa av dess funktioner utgör en uttrycksform för detta program, och de kan därför inte på denna grund åtnjuta upphovsrättsligt skydd i den mening som avses i detta direktiv.**
- 2) **Artikel 5.3 i direktiv 91/250 ska tolkas så, att en person som erhållit ett exemplar av ett datorprogram under licens har rätt att utan rättsinnehavarens tillstånd iaktta, undersöka eller prova programmets funktion i syfte att utröna de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer, när denne utför sådana åtgärder som han har rätt att utföra enligt licensavtalet, samt sådana handlingar som laddning och körning som är nödvändiga vid användningen av ett program, och under förutsättning att denne inte gör intrång i upphovsrättsinnehavarens ensamrätt till programmet.**
- 3) **Artikel 2 a i rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället ska tolkas så, att återgivningen i ett datorprogram eller i en användarhandledning till detta program, av vissa detaljer som beskrivs i ett annat datorprograms användarhandledning, som är upphovsrättsligt skyddad, kan utgöra ett intrång i upphovsrätten till sistnämnda handledning såvida, vilket det ankommer på den nationella domstolen att undersöka, detta återgivande utgör ett uttryck för den upphovsrättsligt skyddade användarhandledningens upphovsmans egen intellektuella skapelse.**

Underskrifter